

11 לפברואר 2022

לכבוד

מר נפתלי בנט

ראש ממשלת ישראל

א.נ.

הנדון: הקמת ועדת חקירה ממלכתית לבחינת מצבם של כעשרים אלף אנשים עם מוגבלות המתגוררים במוסדות ובהוסטלים שבפיקוחו של משרד הרווחה בישראל

אנו פונים אליך בעקבות סדרת הפרסומים האחרונים, החוזרים ונשנים, בנוגע להתעללות קשה, הזנחה והשפלה של אנשים עם מוגבלות המתגוררים במוסדות ובהוסטלים שבפיקוחו של מינהל מוגבלויות במשרד הרווחה והביטחון החברתי. אין לנו כל אמון ביכולת של מי שכשל בפיקוח על המוסדות ושתחת משמרתו נעשית סדרה של מחדלים ופשעים, להציף את הכשלים של המערכת ולחקור אותם באופן יסודי.

כרוניקה של אירועי אלימות במוסדות בישראל

להלן, מספר אירועים מרכזיים שקרו והתפרסמו בתקשורת רק בשנים האחרונות וברור לנו כי זהו רק קצה הקרחון. באף אחד מהם לא נערכה בדיקה שקופה, באף אחד מהם לא פרסם משרד הרווחה את מסקנותיו. רובן המכריע של ועדות הבדיקה הפנימיות לא הביאו לשינוי מהותי במסגרות שבהן אירעו המקרים המחרדיים. אנחנו כותבים את השמות של הנפגעים והנפגעות בראשי תיבות כדי לכבד את פרטיותם אך מאחורי כל שתי אותיות יש אדם עם חיים עשירים ויפים שנרמסו ולעיתים גם נלקחו. השמות המלאים אצלנו. מרבית החקירות המתוארות כאן לא נחקרו עד תום ועל כן מדובר ברמה הרשמית בחשד לכאורה.

1. **גרימת מוות ברשלנות (2018)** – ג.ק. ז"ל נמצא מת באגף גוונים במוסד רמת טבריה, לאחר שהמטפל שלו יצא מהאגף כדי לעשן ולשוחח עם חבריו, והשאיר את הדיירים לנפשם. גי ז"ל נחנק מאוכל שאכל, אבל במשך דקות ארוכות שום איש צוות לא היה לידו כדי לסייע לו. דוח ועדת הבדיקה הפנימית ניתן למשפחתו רק לאחר שעורך דינה של המשפחה התערב. אחותו הופיעה בפני הוועדה לביקורת המדינה ב 12/2018, ותיארה את האירוע ואת התנהלות המוסד ומשרד הרווחה אחריו.

2. **הריגה (יוני 2019)** – א.ב.ב. ז"ל נפטר במוסד רמת חיפה, לאחר שהוכה, לכאורה, על ידי מטפל עד שמת. המקרה נחקר על ידי המשטרה, ובמקביל הוקמה ועדת בדיקה על ידי משרד הרווחה. ממצאי הוועדה מעולם לא פורסמו. המוסד ממשיך לפעול כרגיל, ומופנים אליו דיירים חדשים. המשפחה לא קיבלה עד עצם היום הזה את הממצאים המלאים, המסקנות ודרכי הטיפול.

3. **פגיעה מינית (2019) – י.א.** צעירה עם אוטיזם התגוררה בהוסטל של חברת דנאל בכפר מלל. היא הוטרדה מינית ונעשו בה מעשים מגונים על ידי מטפל בהוסטל, וכן התעמרות פיזית מצד מטפלת. האירועים נחקרו על ידי המשטרה והועברו לטיפולו של משרד הרווחה. עד עצם היום הזה לא קיבלה המשפחה את סיכום חקירת משרד הרווחה, אם התקיימה. בהמשך, י', שהייתה דיירת יחידה בהוסטל שכולו גברים, הוטרדה מינית על ידי דיירים אחרים, מבלי שצוות ההוסטל התערב. הדבר נחשף בתוכנית סדר יום של קרן נויבך. גם אירוע זה הועבר למשרד הרווחה, אבל המשפחה לא קיבלה עד היום שום סיכום של הבדיקה. לאחר שהועברה למוסד יזידה, ננעלה שם במשך יממות שלמות בחדר ריק. הדבר דווח למשרד הרווחה, אך לא טופל.
4. **קשירות (2019) – י.ק.** צעיר שהתגורר בכפר רפאל, מוסד לאנשים עם מוגבלות שכלית, נכבל בעזרת חגורות למיטתו, כדי שלא יקום ממנה בלילה. אימו אולצה לחתום על כך שהיא מסכימה לכבילה, שכן אם לאו, הוא יוצא מן המוסד ויוחזר הבייתה. האם פנתה לארגון בזכות, שטיפל בפניה מול משרד הרווחה, וכבילתו של י' נפסקה. בעקבות אירוע חמור זה, דרש ארגון בזכות ממשרד הרווחה להפסיק את השימוש באמצעי הגבלה קיצוניים במוסדות ובהוסטלים, שימוש שנעשה בניגוד גמור לחוק. משרד הרווחה כתב מספר טיוטות של תקנות, שניסו להכשיר את השימוש באמצעים אלו, אך הן נגנזו. השימוש באמצעי כבילה במוסדות בניגוד לחוק נמשך.
5. **הזנחה רפואית (דצמבר 2019) – מ.פ.** ז"ל, צעירה בת 16 שנים בלבד, שהתגוררה במוסד נווה רם, הובאה לבית החולים כאשר היא נושמת את נשימותיה האחרונות. הרופאים שבדקו אותה, ורופא שראה את סיכום המחלה שהוצא בעניינה על ידי בית החולים, טענו שמצבה הרפואי היה מדורדר, כנראה, ימים אחדים קודם, אך צוות המוסד לא עשה דבר כדי לטפל בה. מי ז"ל מתה בבית החולים. והיא בת שש עשרה בלבד. משרד הרווחה ערך בדיקה פנימית, שמעולם לא פורסמה. מוסד נווה רם מתנהל מאז כרגיל.
6. **הזנחה וגרימת מוות ברשלנות (יוני 2020) –** התפרסמו כתבות קשות אודות הזנחה פיזית קשה והתעללות של אנשי צוות בדיירים בהוסטל לארי ג'נסטיל במבשרת ציון, בו התגוררו צעירים עם תסמונת פראדר וילי. מפקחי משרד הרווחה קיבלו עדויות רבות, כתובות ומצולמות אודות המקום, ביקרו בו מספר פעמים, ומנהל ההוסטל אף נקרא לשימוע פעמיים. למרות זאת ההוסטל לא נסגר. א.ט. ז"ל, שהתגורר בהוסטל זה, נפטר לאחר שלקה בזיהום קשה בגלל ההזנחה הפיזית. הסטומה, שניקזה את הצואה שלו אל מחוץ לגוף לא הוחלפה בזמן, היא התפוצצה, והוא אושפז בבית החולים שערי צדק, אשפוז ממנו לא יצא. תמונות של החדר שלו שהגיעו לידנו, תיארו תיאור מחריד. קירות, הרצפה והמיטה שלו היו מרוחות תדיר בצואה, הריהוט בחדר היה שבור. כך התגורר א' ז"ל בחסות משרד הרווחה. משפחתו של א' לא קיבלה עד עצם היום הזה את דוח הבדיקה שנערך לאחר מותו. אנשי הצוות שנחשדו בחשיפת האירועים, פוטרו.
7. **כליאת שווא וגרימת חבלה חמורה (יוני 2020) – מ.י.** שהתגורר במוסד נווה האירוס, נכלא בחדר ריק על ידי מטפלת, ניסה לצאת מהחדר הנעול דרך החלון, נפל ונפגע קשה בראשו. כיום הוא נטול יכולת ללכת ולתפקד, והועבר למוסד אחר. התיק שנפתח במשטרה נסגר, למרות שהאירוע תועד במצלמות המוסד, ומשרד הרווחה מעולם לא הגיש למשפחתו של מ' את ממצאי הבדיקה שלו. מוסד נווה האירוס, שאודותיו התפרסמו מספר כתבות קשות לאורך השנים האחרונות בנושאים נוספים, ממשיך לתפקד כרגיל. בנוסף, בשנים האחרונות נפטרו בנווה האירוס בנסיבות לא טבעיות שבעה דיירים נוספים. המסקנות מבדיקת מותם של דיירים אלו מעולם לא פורסמו.

8. **כליאה, קשירות והזנחה (יולי 2021)** – התפרסמה ב Ynet כתבה מחרידה אודות שלושה מטפלים שהתעללו קשות בצעירה עם מוגבלות שהתגוררה במוסד בצפון (בכתבה לא נחשף שמו). בסרטון שצורף לכתבה נראים שלושה כאשר הם מרתקים אותה לרצפה ב"חדר רגיעה", כובלים אותה בידיה וברגליה, ועוזבים את החדר כאשר הם משאירים אותה עקודה על המזרון, לבדה. היא הושארה שם כך במשך שעות ארוכות מאוד. אחיה, שבא לבקר אותה מספר ימים לאחר מכן, נחרד ממצבה והתלונן במשטרה. לא ברור האם משרד הרווחה הקים צוות לבדיקת האירוע, ואם כן, מה היו מסקנותיו. בכל מקרה, מסקנות אלו לא כללו פירוק של חדרי הכליאה הללו בכל המוסדות, והם עדיין משמשים את הצוותים במוסדות.

9. **תקיפה פיזית (ינואר 2022)** – דייר בהוסטל אלו"ט בתל אביב הוכה על ידי מטפל בהוסטל. המטפל נעצר, אך לא ברור האם משרד הרווחה הקים ועדה כלשהי לבדיקת האירועים, מה המנדט שניתן לה, את מי היא מוסמכת לשמוע ואיזה סדר גודל של מסקנות ושינויים היא מוסמכת להציע.

10. **התעללות פיזית ונפשית והשפלה קשה (פברואר 2022)** – נחשפה התעללות ממושכת של ארבעה אנשי צוות כלפי 17 דיירים במוסד בני ציון שבראש העין. ארבעת המטפלים נעצרו, מנכ"לית משרד הרווחה הגב' סיגל מורן פעלה באופן מיידי להחלפת הגוף שמפעיל את המוסד. עם זאת, נדרשת בדיקה מעמיקה מאוד של התנהלות המוסד, וכיצד התאפשרה התנהגות כזו בצורה כה נרחבת, ולאורך תקופה ארוכה, מבלי שנחשפה והופסקה עוד קודם.

מריחה ואזלת יד מצד משרד הרווחה בחקר האירועים

כפי שנכתח, עד כה נבדקו האירועים על ידי משרד הרווחה עצמו, כל אחד מהם בנפרד, ובלא שהציבור יכול היה להופיע בפני ועדות בדיקה פנימיות אלו. ממצאי הבדיקות הללו לא פורסמו מעולם, וכך גם לא פורסמו המסקנות ודרכי הטיפול. לכל היותר יש עדכון של נהלים ופיטורין נקודתיים לרוב של הש.ג. מבלי לתת את הדעת לכשלים היסודיים שמאפשרים דפוס חוזר במוסדות ובהוסטלים ברחבי הארץ על ידי מפעילים שונים, כולם תחת הפיקוח הכושל של משרד הרווחה.

אופן בדיקה לקוי זה, מוביל לכך שאנו, הורים, אנשי מקצוע, אנשים עם מוגבלות ואזרחים מודאגים נחשפים אחת למספר שבועות לכתבה נוספת, שמתארת אירועי זוועה, מכות, הרעבה, נעילה בחדרי בידוד, כבילה, והזנחה פושעת של דיירים במוסדות וההוסטלים.

התחושה של כל אדם עם מוגבלות ושל כל הורה לאדם עם מוגבלות בישראל היא כי דמנו מותר ואין מי שייתן את הדין על המעשים הקשים ביותר. לכך צריך לשים סוף.

אמנם, המקרים, בחלקם, דווחו למשטרת ישראל ונפתחה חקירה, אלא שאחריותה של מדינת ישראל כלפי דיירי המוסדות איננה רק להעמיד לדין את המטפל הספציפי שהיכה, הזניח או השפיל. הישנותם של המקרים שוב ושוב, בקצב מהיר וצפוף כל כך, מצביעה על כשל מערכתי, שלא ניתן להטילו על המטפל הספציפי בלבד. כאן נדרשת בחינה כללית יותר, שתביא למסקנות רוחביות, ובעיקר תמנענה את המקרים הבאים, שלצערנו הרב כבר כתובים על הקיר באותיות של אש.

רק ועדת חקירה ממלכתית, שפועלת בשקיפות מלאה, שומעת את הנפגעים עצמם, בני משפחותיהם, ארגונים ואנשי מקצוע, ובוחנת את כלל האירועים ולא כל אירוע בפני עצמו, תביא לשינוי הנדרש.

אנו קוראים לך להקים ועדת חקירה כזו מיד, כדי להחזיר את האמון של האנשים עם המוגבלות והוריהם במשרד הרווחה ובשירותים שמדינת ישראל מספקת להם. אנו דורשים כי יצא כתב מינוי מטעמך, אשר ממנה את יו"ר הוועדה ואת חברי הוועדה, כולל נציגי ציבור שאינם קשורים למשרד הרווחה, למשל נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות במשרד המשפטים, ובנוסף גם נציגי חברה אזרחית, נציגי אנשים עם מוגבלות ונציגי משפחות. הוועדה תגבה עדויות על מצב זכויות האדם במוסדות; תבחן את מדיניות משרד הרווחה בתחום המיסוד ואת ההתפתחויות בעולם בתחום זה, ותגבש המלצות מחייבות.

בכבוד רב,

העתקים:

מר מאיר כהן, שר העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים

מר מתניהו אנגלמן, מבקר המדינה

מר דן רשל, נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

גב' סיגל מורן, מנכ"לית משרד העבודה והרווחה